

Závěrečný projekt se liší od tématu mých průběžných úkolů. Pojala jsem ho jako projekt pro svou diplomovou práci. V průběhu realizace projektu jsem zjistila, že pro moje původní téma neseženu dostatek podkladů. Vytvořila jsem proto nový projekt. Doufám, že to není problém.

Téma:

Rozvoj komunikačních kompetencí u dětí.

Problém:

Rozvoj komunikačních kompetencí u dětí mladších tří let.

Otázka:

Jakým způsobem můžeme pracovat s dětmi okolo tří let v oblasti rozvoje komunikačních kompetencí?

Ve svém projektu se zabývám rozvojem komunikačních kompetencí u dětí ve věku tří let a mladších. Nejprve si definujeme pojem komunikační kompetence. Obecně se pod tímto pojmem skrývají řečové schopnosti a dovednosti jedince. V širším slova smyslu však komunikační kompetence zahrnují i začlenění jedince (dítěte) do kolektivu, jeho roli ve skupině vrstevníků, schopnost navázat kontakt, ochotu spolupracovat, udržet pozornost v daných chvílích atd. Průměrné čtyřleté dítě by mělo mít tyto oblasti rozvinuty. V mateřských školách je automaticky začleněno do kolektivu a je po něm vyžadováno udržení pozornosti při řízených činnostech i schopnost spolupracovat s ostatními dětmi. Jak je tomu však u dětí mladších? Je možné je už ve věku dvou/tří let na tyto dovednosti připravit? Jakým způsobem u nich můžeme komunikační kompetence rozvíjet?

Moje práce bude složena ze dvou hlavních oddílů. Hodnotící část bude sestavená na základě pozorování a dotazníků. Druhá část bude zaměřena prakticky. Výstupem by měl být metodický materiál pro práci s tříletými dětmi, rozvíjející jejich komunikační schopnosti.

Škálu pro hodnocení komunikačních kompetencí dětí na základě pozorování budu konzultovat s odborníkem a vycházet budu z odpovídající literatury uvedené níže.

V dnešní době je aktuální téma nejrůznějších dopoledních klubů a kroužků pro předškolní děti. I když jsou většinou určeny i dětem staršího předškolního věku, najdeme v nich nejvíce dětí ve věku tří nebo i dvou let.

V projektu se zaměřuji právě na to, zda a jakým způsobem je v těchto zařízeních dbáno na rozvoj komunikačních kompetencí. Zda je dětem nabízen dostatek podnětů ke komunikaci, zda je nabídka činností individuálně rozdělena tak, aby byla adekvátní věku dítěte. Dalším kritériem pro mé hodnocení bude způsob aktivit během pobytu v těchto zařízeních. Je činnost dětí nějak řízena, nebo je jim ponechán čas pouze na volnou hru? Pokud se s dětmi nějak pracuje – jakým způsobem? Přidrzuje se náplň zařízení určitým způsobem Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání?

Hlavní výzkumná otázka:

Jakým způsobem můžeme pracovat s tříletými dětmi v oblasti rozvoje komunikačních kompetencí?

Vedlejší výzkumné otázky:

Přidrzují se aktivity v těchto „klubech“ oblastem Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání?

Jsou dětem nabídnuty i řízené aktivity, nebo mají po celou dobu poskytnut prostor pro volnou hru?

Jaké jsou možnosti rozvíjení komunikačních kompetencí dětí mladších tří let?

Pro svůj projekt jsem zvolila kvalitativní metodu sběru dat. Domnívám se, že vzhledem k tématu a zejména otázkám, které si kladu, je kvalitativní výzkum jediné možné řešení. Pouze díky němu mohu získat dostatek informací, které reflektují práci v těchto zařízeních.

První část mého projektu je zaměřena na teoretickou část tohoto problému. Budu se pohybovat mezi zaměstnanci těchto zařízení. Sběr dat bude probíhat formou dotazníků a rozhovorů se zaměstnanci. Další skupinu respondentů budou tvořit rodiče dětí navštěvujících tyto „kluby“. Jako poslední zdroj informací bych ráda použila pozorování dětí, zejména v oblasti komunikačních kompetencí. Výstupem z tohoto pozorování bude graf zahrnující a reflektující jednotlivé oblasti rozvoje konkrétních dětí.

Ukázka řízeného pozorování:

Dítě navazuje kontakt se svými vrstevníky.   Ano/Ne

Dítě preferuje kolektivní hru.   Ano/Ne

Řečový projev, eventuelně slovní, zásoba je adekvátní věku dítěte.   Ano/Ne

Ve výslovnosti se vyskytují/nevyskytují výrazné deficity.

Ukázka dotazníku pro zaměstnance:

Který z uvedených modelů práce s dětmi preferujete ve Vašem zařízení?

- a) volná hra
- b) střídání volné hry s řízenou činností
- c) nabídka řízených činností je jen dobrovolná
- d) jiná možnost.....

Čtete s dětmi pohádky nebo krátké příběhy?

- a) ano
- b) ne

Pokud ano, jsou schopni u čtení udržet pozornost?

- a) ano
- b) ne

Používáte při práci s dětmi nějaké didaktické materiály (pracovní listy, hračky podporující rozvoj jemné motoriky atd.)

a) ano

b) ne

Domnívám se, že vzhledem k vybranému tématu bych se neměla setkat s výraznými problémy, ať už etickými, nebo praktickými. Myslím, že je velmi důležité stanovit si oblasti pozorování i konkrétní věci, na které se chci zaměřit. Z toho důvodu jsem zvolila předem připravené pozorování. Nachystané teze mohu tak přímo na místě buďto potvrdit, nebo vyvrátit. Z nich pak mohu jednoduše zanášet data do grafů. Možným úskalím by mohly být rozhovory s rodiči dětí. Jedním z negativ rozhovorů je časová náročnost. Druhým by mohli být nepravdivé odpovědi rodičů na otázky ohledně komunikačních dovedností jejich dětí. Mnoho rodičů bude mít tendence své děti dělat lepšími. Informace takto získané pak budou zavádějící.

Zejména z časových důvodů jsem nakonec zvolila formu dotazníků. Pro ověření pravdivosti odpovědí použiji kontrolní otázky.

Díky své práci jsem měla možnost vyzkoušet si připravené pozorování. Zatím jsem zrealizovala pouze pozorování činnosti dětí v „klubu Rákosníček“ v Brně na Kroftově ulici. Pozorování v dalších podobných dopoledních „klubech“ budu provádět později

Většina tříletých dětí navštěvujících toto zařízení má fyziologický opožděný vývoj řeči. Vyjadřují se jednoduchými větami, popřípadě mají velmi špatnou výslovnost. Existují však i výjimky. Do kolektivních činností se začleňují většinou až děti starší 3let. Mladší nejsou zvyklé na hru ve skupině. Podobně je tomu u řízených činností v různých oblastech (výtvarná činnost, hudební výchova, pohybová výchova atd.)

V zařízení, kde jsem pozorování realizovala, pracují s dětmi každý den zejména v hudebně – pohybové oblasti. Během dopoledne je hodina věnována zpívání a cvičení s využitím Orffových nástrojů. Téměř každý den děti pracují také v oblasti výtvarné výchovy. Z dosavadního pozorování je zřejmé, že tento režim vyhovuje dětem starším 3,5 let. Děti tříleté a mladší však neudrží pozornost tak dlouho. Ideální by pro ně bylo častější střídání

činnosti a větší prostor pro volnou hru. Také bych do náplně činností zahrnula více motorických činností a individuální práce s dětmi.

Literatura:

Brierley, J. K.: *7 prvních let života rozhoduje*. Portál. Praha. 2000. ISBN 80-7178-484-2

Carmichael, L.: *Carmichael's manual of child psychology (I. díl)*. J. Wiley & Sons. New York. 1970

Carmichael, L.: *Carmichael's manual of child psychology (II. díl)*. J. Wiley & Sons. New York. 1970

Dvořáková, H.: *Pohybové činnosti pro předškolní vzdělávání*. Raabe. Praha. 2009. ISBN 978-80-86307-96-1

Howe, Michael J. A.: *Dejte svému dítěti lepší start do života: jak povzbudit u dětí chuť k poznávání a učení od nejútlejšího věku*. Praktik. Praha. 1997. ISBN 80-902286-0-7

Jakoubková, V.; Nádvorníková, H.; Buriánová, H.: *Metodické listy pro předškolní vzdělávání*. Raabe. Praha 1999. ISBN 80-86307-03-4

Kolláriková, Z.; Pupala, B.: *Předškolní a primární pedagogika*. Portál. Praha. 2001. ISBN 80-7178-585-7

Lišková, M.: *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Raabe. Praha. 2006. ISBN 80-86307-26-3

Oprailová, E.: *Předškolní pedagogika*. Technická univerzita v Liberci. Liberec. 2004. ISBN 80-7083-786-1

Pressley, M.; Brainerd, Ch.: *Cognitive learning and memory in children : progress in cognitive development research*. Springer-Verlag. New York. 1985

Smolíková, H.: *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. Výzkumný ústav pedagogický. Praha 2005. ISBN 80-87000-01-3

Že jste změnila téma vůbec nevádí, je zřejmé, že jste se snažila o pečlivé zpracování. Je to celé trochu nejasné, téma je příliš široké, otázky jsou pak zaměřeny na „kluby“ a nakonec je překvapením, že nezkoumáte výhradně děti, ale i zaměstnance (neměl by se pak výzkum jmenovat „pohled odborníků na možnosti....“?)